

เทคนิคการปลูก และดูแลรักษากาแฟ

1. การเตรียมการก่อนปลูก

1.1 การเตรียมดิน

- กำจัดตอพืช ถางวัชพืช และปรับพื้นที่ โดยไม่ต้องไถนไถใหญ่
- พื้นที่ลาดเอียง ให้ทำแนวขั้นบันไดขวางแนวลาดเอียง ระยะห่างของขั้นบันไดเท่ากับระยะระหว่างแถว

1.2 การเตรียมพันธุ์

- พันธุ์ควรมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ กาแฟโรบัสต้าพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ พันธุ์ชุมพร 1 พันธุ์ชุมพร 2 พันธุ์ชุมพร 3 พันธุ์ชุมพร 84 - 4 และพันธุ์ชุมพร 84 - 5 ส่วนกาแฟอาราบิก้าพันธุ์รับรองของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ พันธุ์เชียงใหม่ 80 เกษตรกรสามารถคัดพันธุ์ดีเอง โดยพิจารณาจาก ต้นแข็งแรง ด้านทานโรค ให้ผลผลิตสูง (กิ่งให้ผลมีจำนวนมาก ข้อถี่ จำนวนข้อมาก จำนวนผลต่อข้อสูง) ให้ผลผลิตเร็ว ขนาดเมล็ดใหญ่ กลิ่นและรสชาติดี

- ต้นกล้าอายุที่เหมาะสม กาแฟอาราบิก้าควรมีอายุ 8 – 12 เดือน ส่วนกาแฟโรบัสต้าควรใช้ต้นกล้า อายุ 6 – 14 เดือน มีใบจริง 4 – 5 คู่ ความสูงอย่างน้อย 20 เซนติเมตร ข้ำในถุงพลาสติก

2. การปลูก

2.1 วิธีปลูก

- ปลูกช่วงต้นฝน วางกล้ากาแฟลงในหลุมปลูก ให้โคนต้นเสมอกปากหลุม แล้วกลบดินสำหรับกาแฟโรบัสต้าเป็นพืชผสมข้าม ควรปลูกอย่างน้อย 3 สายพันธุ์ โดยปลูกสลับแถว
- ป้องกันการโยกของต้นกาแฟ โดยปักไม้ทำมุม 45 องศา กับพื้นดิน ปลายไม้ผูกติดกับต้นกาแฟ
- คลุมรอบโคนต้นกาแฟด้วยหญ้าแห้ง หรือวัสดุอื่น ให้ห่างจากโคนอย่างน้อย 10 เซนติเมตร

2.2 การเตรียมดิน

- **ทำหลุมขนาด** 50 x 50 x 50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยดินผสมปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่ย่อยสลายดีแล้ว อัตรา 3 - 5 กิโลกรัม และหินฟอสเฟต อัตรา 100 - 200 กรัมต่อหลุม

2.3 ระยะเวลาปลูก

- **กาแฟโรบัสต้า** ใช้ระยะ 3 x 4 - 3 x 4 เมตร กาแฟอาราบิก้าใช้ระยะ 2 x 2 เมตร

2.4 จำนวนต้นต่อไร่

- **กาแฟโรบัสต้า** 100 - 180 ต้นต่อไร่ กาแฟอาราบิก้า 400 ต้นต่อไร่

3. การดูแลรักษา

3.1 การใส่ปุ๋ย

- **ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี** ปีที่ 1 - 2 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 1- 2 กิโลกรัมต่อต้น ปีที่ 3 เป็นต้นไป ใส่ 3 - 5 กิโลกรัมต่อต้น

- **ปุ๋ยเคมีควรใส่เมื่อดินขึ้น** ควรให้ปริมาณน้อย แต่บ่อยครั้ง ปีที่ 1 และ 2 ใส่ปุ๋ย 15-15-15 ผสมสูตร 46-0-0 อัตรา 150 และ 50 กรัมต่อต้นต่อปี ตั้งแต่ปีที่ 3 ใส่ปุ๋ยสูตร 12-12-17 หรือ 13-13-21 อัตรา 600 กรัมต่อต้นต่อปี หลังเก็บเกี่ยวและตัดแต่ง ใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0 อัตรา 100 กรัมต่อต้นต่อปี

3.2 การให้น้ำ

- **กาแฟปลูกใหม่** หรือช่วงเริ่มติดผล 3 เดือนแรก หากไม่มีฝนตก ต้องให้น้ำช่วย

3.3 การควบคุมทรงพุ่ม

- **ตัดยอดกาแฟให้เหลือความสูงประมาณ 50 เซนติเมตร** เลือกกิ่งหลักที่แข็งแรง 1 กิ่ง (กรณีควบคุมทรงพุ่มเป็นลำต้นเดียว) หรือ 3 - 5 กิ่ง (กรณีควบคุมทรงพุ่มเป็นหลายลำต้น) หมั่นตัดกิ่งแขนงหรือกิ่งที่ไร้ประโยชน์ออก

4. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

4.1 โรคแอนแทรคโนส

- **สาเหตุเกิดจากเชื้อรา** ลักษณะอาการ แผลเป็นจุดสีน้ำตาล เนื้อเยื่อกลางแผลตาย จุดแผลแต่ละจุดเชื่อมต่อกันเป็นแผลใหญ่ ทำให้ใบเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและร่วง ตาดอกเหี่ยว กิ่งเหี่ยวแห้ง ผลกาแฟหยุดการเจริญเติบโต และเปลี่ยนเป็นสีดำ ผลยังคงติดอยู่บนกิ่ง ระบาดรุนแรงในสภาพอากาศแห้งแล้ง

- **ป้องกันกำจัด** โดยการรักษาระดับร่มเงาให้เหมาะสม คลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นในดิน ตัดแต่งกิ่ง ใบ และผลที่เป็นโรคเผาทำลายนอกแปลง บำรุงต้นกาแฟให้แข็งแรง หากระบาดรุนแรง ใช้แมนโคเซบ (80% W.P.) อัตรา 48 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 5 - 7 วัน หรือใช้คอปเปอร์ ออกซีคลอไรด์ (62% W.P.) อัตรา 80 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร

4.2 โรคราสนิม

- **สาเหตุเกิดจากเชื้อรา** ลักษณะอาการ ใบเป็นจุดสีเหลืองเล็ก ๆ และขยายใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ สีของแผลจะเปลี่ยนจากสีเหลืองเป็นผงสีส้ม ใบร่วง ต้นโก่งงอ กิ่งแห้งในเวลาต่อมา มักเกิดกับกาแฟอาราบิก้า
- **ป้องกันกำจัด** โดย ใช้พันธุ์กาแฟที่ต้านทานโรคราสนิม ได้แก่ พันธุ์คาติมอร์ หากกระบาดรุนแรง ใช้สารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น บอร์โดซ์ มิกซ์เจอร์ 0.5% คูปราวิท 85% W.P. อัตรา 50 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร

4.3 มอดเจาะผลกาแฟ

- **ลักษณะและการทำลาย** เป็นแมลงปีกแข็งสีดำ ขนาด 1 มิลลิเมตร วางไข่ ขยายพันธุ์ และกัดกินอยู่ในผลกาแฟ และอาศัยอยู่ในผลกาแฟสุกจนแห้งดำที่ติดค้างบนกิ่ง และผลที่หล่นใต้ต้น
- **ป้องกันกำจัด** โดย เก็บผลกาแฟสุกหรือแห้งติดค้างบนกิ่ง หรือร่วงหล่นใต้ทรงพุ่ม นำไปเผาทำลายนอกแปลง ตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง หากกระบาดรุนแรง ใช้คลอร์ไพริฟอส (40% E.C.) อัตรา 35 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 15 วัน หรือไตรอะไซฟอส (40% E.C.) อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 15 วัน

4.4 หนอนกาแฟสีแดง

- **ลักษณะและการทำลาย** ตัวหนอนสีน้ำตาลแดง เจาะกินเนื้อเยื่อที่กิ่งและลำต้น ทำให้กิ่งหัก ยอดแห้ง
- **ป้องกันกำจัด** โดยตรวจต้นและกิ่งกาแฟอย่างสม่ำเสมอ หากพบรอยหนอนเจาะทำลาย ให้ตัดนำกิ่งไปเผานอกแปลง รักษาบริเวณสวนให้สะอาด หลีกเลี่ยงการปลูกพืชอาศัย เช่น ชมพู่ ลินจี ชบา ฯลฯ หากกระบาดรุนแรง ใช้คลอร์ไพริฟอส (40% E.C.) อัตรา 35 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 15 วัน

5. การปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว

5.1 การเก็บเกี่ยว เก็บเมื่อผลกาแฟมีสีส้ม ส้มแดง หรือสีเหลือง ขึ้นกับพันธุ์ ทอยยเก็บเกี่ยว ประมาณ 2 - 4 ครั้ง

5.2 การคัดเลือกผลกาแฟ เทผลกาแฟในภาชนะบรรจุน้ำสะอาด คัดผลที่ลอยน้ำทิ้ง เพราะเป็นผลไม่สมบูรณ์

5.3 การทำสารกาแฟ มี 2 วิธี ดังนี้

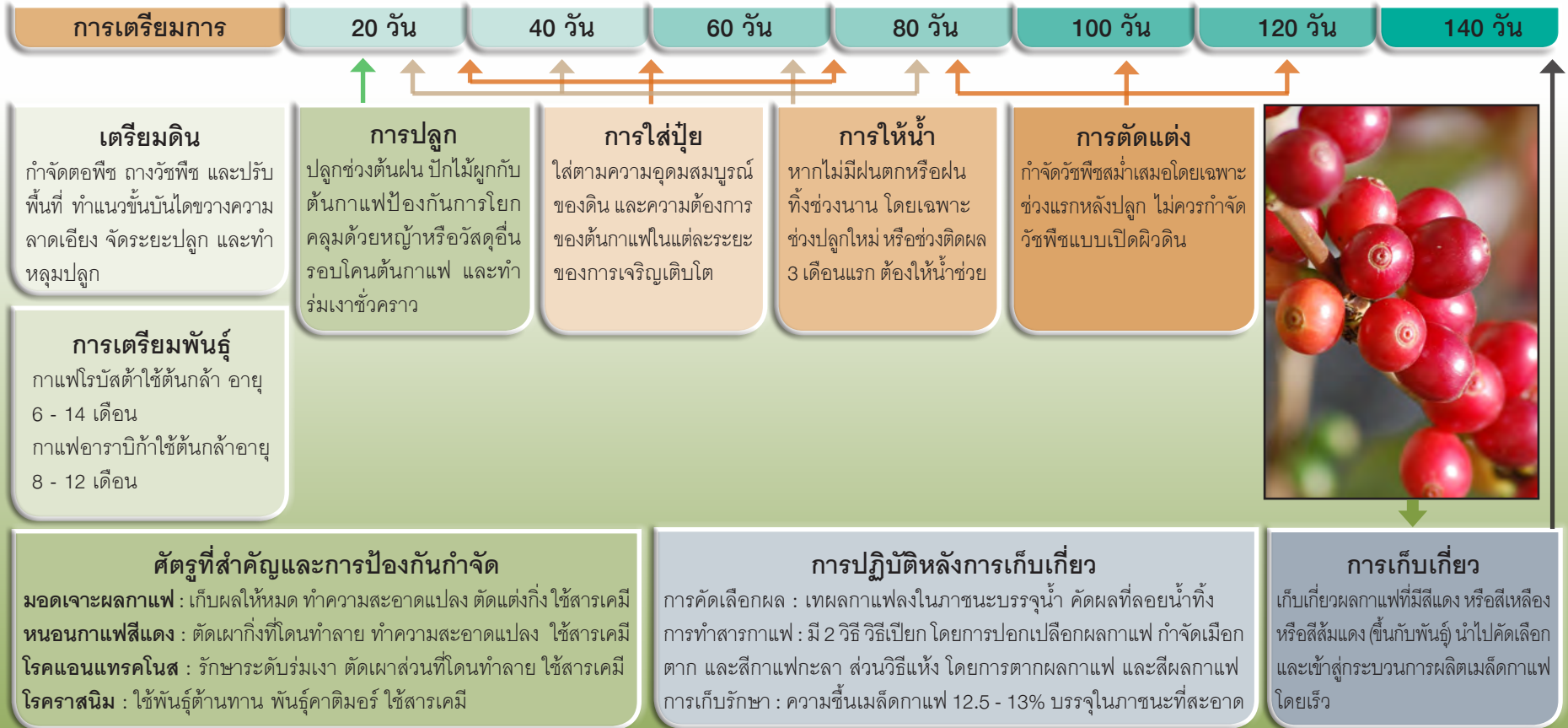
- **การสีเปียก** มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การปอกเปลือก การกำจัดเมือก การตากกาแฟกะลา การสีกาแฟกะลา

- **การสีแห้ง** มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ การตากผลกาแฟ และการสีผลกาแฟ

5.4 การเก็บรักษา ความชื้นเมล็ดกาแฟโรบัสต้า ไม่เกิน 13% กาแฟอาราบิก้าไม่เกิน 12.5% บรรจุในภาชนะปาน สะอาด ใหม่ ปราศจากกลิ่น

6. ข้อมูลอื่นๆ ตัดแต่งกิ่งอย่างสม่ำเสมอ และตัดพินต้น เมื่อต้นกาแฟอายุมาก ให้ผลผลิตลดลง จนไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย

ขั้นตอนการปลูกและการดูแลรักษากาแฟ

ข้อมูลสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของกาแฟ

สภาพแวดล้อม	ความเหมาะสม	ข้อจำกัด
1. สภาพภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> - กาแฟอาราบิก้าชอบอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิที่เหมาะสม ประมาณ 15 - 21 องศาเซลเซียส - กาแฟโรบัสต้าชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสม ประมาณ 25 - 32 องศาเซลเซียส 	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้าอุณหภูมิสูงเกินไป จะทำให้อัตราการสังเคราะห์แสงลดลง ใบเหลือง และร่วง จึงควรบังร่มเงาแก่กาแฟ - ถ้าอุณหภูมิต่ำเกินไป จะทำให้เจริญเติบโตช้า ต้นแคระแกร็น ติดผลน้อย ควรคลุมดินด้วยวัสดุคลุมดิน การปลูกไม้บังลม
2. สภาพพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> - กาแฟอาราบิก้าควรปลูกในพื้นที่ 700 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไป - กาแฟโรบัสต้าปลูกได้ในพื้นที่ตั้งแต่ระดับน้ำทะเล ถึง 700 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล - พื้นที่ปลูกมีความลาดเอียงไม่เกิน 30 % ไม่มีน้ำท่วมขัง 	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้าปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่ที่มีระดับความสูงน้อยกว่าที่กำหนดไม่มากนัก อาจใช้การวางแปลงปลูกให้มีร่มเงาในตอนบ่าย การปลูกพืชบังร่มเพื่อลดอุณหภูมิ - ถ้าปลูกในพื้นที่ลาดชันสูง ควรมีมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การทำขั้นบันได การปลูกพืชตามแนวระดับ การปลูกพืชคลุมดิน การทำร่องเพื่อระบายน้ำ ฯลฯ
3. สภาพดิน	<ul style="list-style-type: none"> - ดินร่วน ระบายน้ำดี มีอินทรีย์วัตถุไม่ต่ำกว่า 1% - ชั้นดินลึกไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร - ค่าความเป็นกรดต่าง (pH) ระหว่าง 5.5 - 6.5 	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้าสภาพดินไม่เหมาะสม จะทำให้ต้นกาแฟเจริญเติบโตแข็งแรงไม่ดีเท่าที่ควร การใช้ปุ๋ยไม่มีประสิทธิภาพ ควรตรวจวิเคราะห์ดิน และปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับสภาพดิน
4. ธาตุอาหาร	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นกาแฟต้องการธาตุอาหารสูงมาก ควรใส่ปุ๋ยสม่ำเสมอ - ควรมีธาตุโปแตสเซียมสูง เพราะเป็นธาตุสำคัญในการติดผลกาแฟ (ไม่น้อยกว่า 120 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม) 	<ul style="list-style-type: none"> - พืชจะตอบสนองต่อธาตุอาหารที่ใส่ เมื่อดินมีธาตุนั้นไม่เพียงพอ - ถ้าใส่ปุ๋ยตามที่ควรใส่แล้วพืชไม่ตอบสนอง แสดงว่า อาจขาดธาตุอื่น หรือรากพืชดูดเอาไปใช้ไม่ได้ เนื่องจาก pH ไม่เหมาะสม หรือระบบรากกาแฟเสียหาย
5. สภาพน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> - ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยไม่ควรต่ำกว่า 1,500 มิลลิเมตรต่อปี และมีการกระจายของฝน 7 - 8 เดือน - มีน้ำเพียงพอสำหรับใช้ในฤดูแล้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้าปลูกในแหล่งที่มีฝนตกหนัก ควรคำนึงถึงการระบายน้ำ - ถ้าปลูกในแหล่งที่มีน้ำฝนน้อย ควรมีการป้องกันการสูญเสียความชื้นไปจากดิน เช่น การปลูกไม้บังลม การคลุมโคนต้น

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และแหล่งสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

1. การตัดแต่งกิ่ง หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ควรหมั่นตัดกิ่งที่ไร้ประโยชน์ให้หมด เช่น กิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งแคะแกระ็น กิ่งไม่ให้ผล รวมทั้งกิ่งย่อยที่แน่นทึบ เพื่อลดการระบาดของโรคแมลง และทำให้ได้ผลผลิตตกสม่ำเสมอทุกปี

2. การตัดพุ่มต้น (การตัดทำสาว) ควรตัดพุ่มต้นกาแฟ เมื่อต้นกาแฟอายุมาก ให้ผลผลิตลดลงจนไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย (ต้นสูง โคนต้นโล่ง ผลกระจุกกันเฉพาะที่ปลายกิ่ง) โดยใช้วิธีตัดหมดต้น หรือตัดแบบไว้กิ่งที่เลี้ยง 1 กิ่ง ที่ระดับความสูงประมาณ 50 เซนติเมตร หน้าตัดเอียง เพื่อไม่ให้น้ำขังบนตอ ทาปูนแดงหรือสีตรงรอยตัดเมื่อกาแฟแตกกิ่งและทรงพุ่มใหม่ จึงค่อยตัดกิ่งที่เลี้ยง กาแฟที่ตัดพุ่มต้นจะเริ่มให้ผลผลิตในปีถัดไป และผลผลิตค่อยๆเพิ่มมากขึ้นจากเดิมก่อนตัด

3. การปรับปรุงบำรุงดินตามค่าวิเคราะห์ดิน

3.1 การเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์ เก็บตัวอย่างดินหลังการใส่ปุ๋ยและพุ่มอย่างน้อย 30 วัน โดยเก็บบริเวณทรงพุ่มกาแฟให้กระจายทั่วทั้งแปลง ระดับความลึกไม่เกิน 30 เซนติเมตร

3.2 การใส่ปุ๋ยปรับสภาพดิน ส่วนใหญ่ดินปลูกกาแฟเป็นกรดจัด ทำให้รากกาแฟไม่สามารถดูดธาตุอาหารในดินไปใช้ได้เต็มที่ ควรใส่ปุ๋ยปรับค่าความเป็นกรด โดยหว่านบางๆ ให้ทั่วบริเวณทรงพุ่ม ปีละ 1 - 2 ครั้ง ในขณะดินชื้น ก่อนใส่ปุ๋ยเคมีอย่างน้อยครั้งเดือน ถ้าดินมีค่าแคลเซียมและแมกนีเซียมต่ำ ให้ใส่ปูนโดโลไมต์ ถ้ามีค่าแคลเซียมต่ำอย่างเดียว ให้ใส่ปูนขาว และถ้ามีค่าแมกนีเซียมต่ำอย่างเดียว ให้ใส่แมกนีเซียมซัลเฟต

3.3 การใส่ปุ๋ยเคมีเชิงเดี่ยวตามค่าวิเคราะห์ดิน ปุ๋ยเคมีเชิงเดี่ยวที่แนะนำ ได้แก่ ปุ๋ยยูเรีย 18-46-0 และ 0-0-60 ใส่ตามคำแนะนำที่ได้จากค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อให้ใส่ปุ๋ยตรงตามความต้องการของพืช และลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี

4. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ใช้เปลือก แกลบกาแฟ และวัสดุเหลือใช้ เพื่อผลิตเป็นปุ๋ยหมัก ลดต้นทุนการผลิต และปรับปรุงโครงสร้างดินให้ร่วนซุยเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นกาแฟ

5. การให้น้ำช่วงฤดูแล้ง ช่วงกาแฟติดผลอ่อน และช่วงผลขยายขนาด ซึ่งตรงกับช่วงแล้ง ควรให้น้ำช่วย เพื่อให้ผลกาแฟมีขนาดใหญ่ และน้ำหนักดี

แหล่งสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม

ศุภานารถ เกตุเจริญ. มปพ. . กาแฟ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. สุรวิรัตน์ ปัญญาโตนะ, ปานหทัย นพชินวงศ์, ศุภรัฐ เลี้ยวเจียง และสิทธิศักดิ์ เกตุเลขาวิด. 2554.

เอกสารคำแนะนำการใส่ปุ๋ยปรับสภาพดินในสวนกาแฟโรบัสต้า. ชุมพร : ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร. สุรวิรัตน์ ปัญญาโตนะ, ปานหทัย นพชินวงศ์, ศุภรัฐ เลี้ยวเจียง และสิทธิศักดิ์ เกตุเลขาวิด. 2554.

เอกสารคำแนะนำการตัดพุ่มต้นกาแฟโรบัสต้า. ชุมพร : ศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร.

สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตร . 2553 . การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับกาแฟ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร. 2553. การจัดการความรู้เทคโนโลยีการผลิตกาแฟครบวงจร. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดรักษ์พิมพ์.